

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Præcellentia Episcopalis Dignitatis

Alzedo, Mauricio de

Lugduni, 1630

De excellentia Episcopatus. caput 8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62394](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62394)

DE EXCELLENTIA
EPISCOPATUS.

CAPUT OCTAVVM.

Sunt enim Episcoporum Ordo quadripartitus est, in Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, & Episcopos, c. clericos. *versfordo. 21. dist. c. unico. §. final. de statu regularium, lib. 6. l. 1. cum sequentibus tit. 5. part. 1.* Soto de iustit. lib. 10. *quest. 1. art. 3. col. 5.* Ioannes Garcia de nobilit. *gloss. 48. §. 3. num. 8.* Roman. *en su republica Christian. lib. 3. cap. 5. vers. san Isidro.* Barbosa in *pastorali, titulo 1. & 6. per totum.*

2 Ex istis enim dixit, *lex 1. tit. 5. part. 1. los mas honrrados son los Obispos que maquer à Papa e Patriarchas, e Primados, e Arcobispos, segun dixè adelante pero todos estos son Obispos, como quier que aian los nomes de partidos: & ibi Lupus.*

3 Sunt enim instituti de iure diuino, & succedunt Apostolis per quamdam similitudinem, & proportionem. *c. Ecclesia 35. dist. c. in nouo 21. distinct. c. legimus. 29. dist. c. Dominus 23. dist. c. quorum vices 69. dist. c. loquitur 29. quest. 1. Gloss. in c. Abbates de privilegiis lib. 6. l. 1. l. 17. l. 41. l. 66. tit. 5. part. 1. & ibi Montalno. & Lopez. Concil. Trident. de sacram. ordin. *sess. 23. cap. 4.* Diuus Thomas 2. 2. *quest. 185. art. 5. num. 9.* Soto in 4. *dist. 24. quest. 2. art. 2. col. 5. tom. 2. & tom. 1. 9. 1. dist. 21. art. 4.* Petrus Soto in *lect. de institut. Sacerdot. lect. 1. tit. de sacram. Ordinis. §. 1.* Anton. de Præris, *de iurisdic. Episcopi, c. 6. col. 3. num. 27.**

Rodeanus de *simonia, tom. 2. cap. 16. num. 57.* Soto de *iustit. lib. 10. quest. 1. art. 3.* Grylaldus in *decis. fidei cathol. verbo Episcopus, obiect. 3.* Baldus in *c. solita de maior. num. 2.* Stunica de *vera relig. cap. 28. lib. 3.* Coninck de *sacram. tit. de sacram. ordinis, disp. 20. dub. 4. num. 25.* Panormitan. in *c. tra nobis. de confirm. util. vel inutil. n. 11. & in c. per venerabilem qui filij sint legitimi, num. 20.* Tuschus *liter. E. verbo Episcopus conclusion. 237. num. 20.* Bertachin. de *Episcop. in praludio. num. 4.* Ioann. Randei de *dispens. in pralud. num. 4.* Cataldin. de *translat. sacri Concilij num. 9. tom. 3. diuers.* Petrus de Monte de *primatu Papa, & Monarchia Concilior. sum. 1.* Andreas Siculus de *prestant. Cardinal. quest. 1. basilica 1. num. 10.* Hugo de *officio quatuor Pralator. in arbore status humani generis.* Troilus Maluetius de *oblacionibus imagini factis, 4. part. num. 3.* Victoria in *relectionib. de potest. Papa, relect. 2. conclus. 3. num. 9.* Selua de *beneficij, part. 1. quest. 4. n. 32.* Syluester verbo *Episcopus, num. 1.* Ioannes de Montaygne de *bigamia, quest. 1. n. 7.* Lancellotus in *templo, lib. 2. cap. 5. in princ.* Syluester verbo *Episcopus, n. 1.* Ioannes Garcia de *nobilitate, gloss. 48. §. 3. num. 55.* Agia de *exhibendis aux. fundam. 3.* Petrus Gregorius *syntagmar. part. 2. lib. 11. cap. 2. n. 7.* Gutierrez *canonicar. lib. 1. cap. 27. num. 14.* Suarez de *legib. lib. 4. cap. 4. num. 2. & 3.* Holeda de *benefic. incompatib. part. 1. num. 5.* Valenzuela *conf. 35. n. 119.* Gambarus

de potestat. Legati, fol. 25. num. 8.

- 4 Neque huic conclusioni obstat profectò communis practica loquendi in claufula illa, (D. Ioannes Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Auriensis:) nam hæc ponuntur in superioritatis recognitionem; nam licet de iure diuino eorum dignitas & iurisdictio sit, non tamen eorum electio, quia ab ipso Papa fit, & confirmatio: & cum à Papa manus confirmationis recipiant, iustissimè dicunt, sua gratia & beneuolentia mediante, esse Episcopos. Nam de iure diuino non est quoddam Petrus aut Ioannes sit Episcopus, & cum Papa Petrum aut Ioannem eligat, aut si est presentatus, confirmat sic de ipsius gratia factus dicitur. Vel dic, quoddam licet sint de iure diuino, de iure Pontificio est quod Tolertana in ciuitate, aut in
- 5 Vallisoletana sit Episcopus, quia diœcesum diuisio est de iure positiuo, & etiam creatio Episcopatum. Rodeanus de simon. cap. 18. num. 4. &
- 6 sic pro hac etiam parte dicunt Apostolicæ sedis gratia Episcopus talis tituli: nam sine titulo, vt diximus supra, creati non possunt; & sic videtur quod assignatio tituli facta à Papa, iuncta consecratione, faciat Episcopum.
- 7 Et ideò quia potestatem quam habent iurisditionis in genere, est de iure diuino, vt tenent supra telati, Gambarus, Victoria, Antonius de præ. Rodeanus, & alij, non potest Papa omnes Episcopos deponere. c. per principalem; & ibi gloss. 9. q. 3. Andreas Siculus de præstantia Cardinal. part. 1. basilica 1. num. 93. Panormitan. in c. tua nobis, final. de confirmat. vil. vel inutil. num. 10. Troilus Maluetius de oblationibus imaginibus factis, part. 2. n. 11. Laudensis de principibus, quest. 164. Gregorius Lopez

in l. 4. tit. 5. part. 1. & Montaluo in l. 2. tit. 5. part. 1. Antonius de Roselis de potest. Papa & Imperatoris, summ. quis iudex Papæ sit, num. 7. Ioannes Montaigne de bigamia, quest. 7. num. 8. Abbas in c. quanto. de consuetudine, num. 11. Agia de exhibendis auxili. fundament. 4.

At verò poterit eis prohibere Sacramentorum collationem, quod sine grauiissima & rationabili causa facere non potest, quia id esset contra vniuersalem statum Ecclesiæ statuere, quem decolorare sine dubio nequit. Abbas, Gregorius Lopez, & Maluetius supra.

Et quoddam non possit statum Ecclesiæ decolorare etiam cum consilio Cardinalium. Guillel. Benedictus in c. 8. ainitius de testam. verbo & uxorem nomine Adelayfam. decis. 2. num. 137. fol. mibi, 92. col. 1.

Potestatem verò conferendi illa Sacramenta, quæ sunt Episcopis reseruata ratione ordinis Episcopalis, vt est ordinare, confirmare, & similia, tollere nequit Papa: quia à Deo, non ab ipso recipiunt; ita vt etiam interueniente Papali prohibitione, collatio istorum Sacramentorum erit vera ac firma. c. quoddam quidam 1. quest. 1. c. ordinationes 9. q. 1. Gloss. in c. manus. de consec. dist. 5. Couarr. variar. lib. 1. cap. 10. num. 8. Pineda in monarchia Ecclesiast. part. 2. tom. 2. lib. 12. cap. 1. §. 2. & part. 3. tom. 3. lib. 17. cap. 4. §. 2.

Contrarium tenuerunt Abbas, Innocentius, & alij, quos redarguunt Alexander de Ales, Ioannes Maior, & Adrianus V. I. & reputata pro hæretica ab Alphonso de Castro lib. 2. de iusta hæreticorum punitione cap. 22. quos refert Couarruias vbi supra.

Sed licet tollere nequeat prædictam potestatem, poterit impedire

exccu

executionem ordinis Episcopalis circa Sacramenta, siue generali, siue particulari prohibitione, ad hunc effectum, vt post prohibitionem Episcopus ordinans, confirmansve peccet, licet quæ fecerit firma remaneant, & valida: quia potestatem illam à Deo, non à Papa accipiunt, Couarruias, & Castro *vbi. supra.* & Pineda *dicto lib. 12. c. 1. §. 2. & lib. 17. cap. 4. §. 2.*

15 Et hæc est ratio: nam illa quæ episcopis competunt ratione Ordinis, licet prohibeantur à Papa, nihilominus valida erunt, licet peccent episcopi; vt est confirmare, ordinare, & similia. At verò si vetat exercere illam potestatem, quam habent circa consecrationes, altarium benedictiones, seu alia sibi iure humano, & positiuo concessa, in hunc sensum, vt acta ab eis nullius momenti sint, quid exerceant per talem inhibitionem annullatur. Gloss. *singularis, in c. manus de consecrat. dist. 5.* Castro, Couarruias, & Pineda *suprà.*

16 Est par Papæ, quantum ad Ordinem & consecrationis rationem, non quoad iurisdictionem. *c. in nouo. & ibi Gloss. 21. dist. c. loquitur 24. q. 1. l. 1. tit. 5. part. 1. l. 3. eodem tit. & potest. ibi: Apostolico de Roma. bispo es tambien como los otros.* Andreas Siculus *de præst. ant. Cardinal. part. 1. basil. 1. n. 8.* illis verbis: Episcopi sunt æquales Papæ quoad ordinem. Victoria *in relection. de potest. Ecclesia, relect. 2. conclus. 4. num. 10. & conclus. 2. num. 27.* Hugo *de offic. quatuor Prælator. summ. de secundo Prælato.* Petrus à Monte *de primatu Papæ part. 1.* Cardinalis *in Clement. vltima de priuileg. num. 7.* Paulus de Citandinis *de iure patronatus part. 7. num. 13. & 14.* Laudensis *de principibus quest. 165.* Panormitan. *in c. quam graui, de crimine falsi, n. 3.*

Felinus *in c. cum nobis, num. 5. de præscript. Francus in c. unico de venerat. Sancto. lib. 6. num. 2.* Monachus *in præfat. sexti Decretalium, & ibi Probus in additionibus num. 4.* Bonifacius de Vitalinis *in Clemen. Archiepiscopo de priuileg. num. 38.* Lancellott. *in templ. lib. 2. cap. 5. §. 4. num. 1.* Garcia *de nobilitate, gloss. 48 §. 3. num. 8.* Soto *de iustit. lib. 10. q. 1. art. 3. col. 6.*

Et ob id Romanus Pontifex non Dominus Episcoporum, sed vnus ex ipsis dicitur. Geminianus *in c. fidei. de summa Trinitate num. 13. lib. 6.* Gregorius Lopez *in l. 5. tit. 5. p. 1.*

In Ecclesia Dei nihil est clarius, nihil beatius Episcopo. Philip Probus *vbi supra num. 4.*

Et sic Papa Episcopos magni facit, & fratres, & Coepiscopos appellat. Mandosius *in prax. tit. de inhibiti. quest. 7. num. 7.* Cardinales autem vocat filios: nisi quando promiscuè loquitur. Gloss. *in extrauagant. execrabilis. Ioann. 22. de præbend. verbo, cum fratribus, ibi, quòd quando Papa de Cardinalibus loquitur indefinitè, vel promiscuè appellat omnes fratres, & potest ratio reddi: quia licet soli Episcopi Cardinales regulariter, & specialiter fratres, ceteri verò filij appellentur. c. quam graui de crimine falsi. c. licet dilect. de testibus. c. dilectus de præbendis.* Ne igitur Episcopi notabili fraterno nomine nuncupandi, vt ibi negligi videantur, ideò & alij propter alios fratres appellantur: & Domini Cardinales non Episcopi, qui fraterni nominis appellatione non sunt nuncupandi. *d. c. quam graui. nisi propter illos qui Episcopi sunt, fratres appellari merentur. Sicuti nepotes ex filiis, qui verè filij non sunt, nec sic appellari consueuerunt. l. quod si nepotes. ff. de testament. tutela. §. si quis filius institut. qui tutores dare possunt.*

30 electi ibi, quæ vos cum Beato Petro tamquam membra de membro habere, & catholici capitis unitatem seruare declarent. Petrus Gregorius *syntagmat. part. 2. lib. 15. cap. 3. num. 8.* Lancellott. *in templo, lib. 2. cap. 2. de Cardinal. §. 3. n. 17.*

31 Et tenent in Ecclesia locum quem Princeps Sacerdotum in synagoga occupabat. Coninck *de sacram. titulo de sacrament. Ordinis, disp. 10. dub. 4. num. 25.*

32 Et est Princeps Sacerdotum, & intet illos adest tamquam Princeps inter suos consiliarios: non tamquam Consul inter Senatores (vt impiè sceleratissimus Caluinus dixit) Coninck *vbi proxim. num. 28.*

33 Episcopus est prima dignitas post Papatum, & in ecclesia secundum locum obtinet: quia in primo loco est Papatus, & in secundo episcopatus. *c. ante omnia & ibi gloss. 40 dist.* Ludouicus Bologninus *de indulgentiis, num. 22.* Hugo *in arbore status humani generis.* Antonius de Prætiis, *de iurisd. Episcopi cap. 6. col. 3. num. 27.* Rodeanus *de simonia cap. 16. n. 5.*

34 Episcopus maior est Presbytero Cardinali. Gloss. & Nota marginalis *in c. unico de relig. & venerat. Sanctior. lib. 6. & ibi Francus num. 2. Gloss. in c. quamquam 2. quest. 7. vbi Gloss. dicit, quod licet Diuus Augustinus Diuū Hieronymum humiliter venerabatur, id non erat quia maior esset in dignitate, sed in sanctitate. et ibi Nota Marginalis, Menochius *de arbitrar. lib. 2. centur. 1. casu 70. num. 6.* Baldus *in c. bona memoria, num. 1. & 2. de postulat. Prælatorum.* Antonius de Prætiis, & Rodeanus *suprà.* Iason *in l. 1. ff. de offic. eius cui mandata est iurisdic. n. 15. & in l. imperium. n. 3.* Anguisola *volum. 1. conf. 307. num. 24.* incipit respondendo. Probus *in ad-**

dit. ad præfat. Monachi, num. 4. in 6. Boherius *de ordine graduum 1. summ. num. 16.* Geminianus *in præm. §. sanè. num. 5.* Abb *in c. cum Apostolus, num. 1. de censib. ibi, episcopi sunt magis honorandi quàm Cardinales.* Felinus *in c. quod super his, num. 14. de fide instrum.* Casaneus *in catalogo part. 4. conf. 32. vers. licet sint multi.* Petrus Gregorius *syntagmat. part. 1. lib. 15. cap. 4. num. 4.*

Ex quo inferunt Rebuffus *in prax. part. 3. signatura verbo annexorum in fine & Mandosius de signatur. grat. titulo de prouisis, col. 20. fol. 48.* quod si aliqui episcopi commensales, aut familiares continui fuerint alicuius Cardinalis, non potest dici quod eius familiares sint: quia eo maiores sunt, & est receptum in curia, propter eorum singularem dignitatem. Quod est singulare contra episcopos commensales Cardinalium, & etiam episcoporum, qui dicunt, *el Cardinal mi Segnor.* & ego multoties vidi quemdam episcopum, alterius episcopi diuitis commensalem continuum, ac socium, qui semper dicebat *el Obispo mi Segnor.* Si in ordine pares sunt, & amborum æquale est meritum, & vna consecratio, ad quid tam vana, inutili, & inani submissione ac vrbanitate vtuntur, ex quo contemptibilem ac despiciabilem episcopalem dignitatem reddunt. Nam si dicunt *el Obispo mi Segnor,* hæc submissio non fit idè quia est episcopus cui fit, sed quia opibus valet, & ab eo aliquid expectat. Non ergo multitudo donorum inclinet vos, Domini episcopi, vt propter cupiditatem (quæ omnium malorum radix est) magnitudinem vestram deponatis, cum ignominia totius Ordinis episcopalis.

At verò contra nostram conclusionem stat non parua Doctorum

caterua dicentium, episcopus inferiores esse Cardinales S. R. E. quorum sententiæ sic sunt conciliandæ: quòd qui dicunt episcopos maiores esse quàm Cardinales S. R. E. debent intelligi quoad Ordinem: qui verò quòd inferiores, quoad iurisdictionem. Itaque licet episcopi maiores sint, & Cardinalibus superiores quantum ad Ordinem, ipsis inferiores sunt quoad officium, & gubernationem: & Cardinales superiores, quia eorum officium maximum est, & omni veneratione dignum. et huius sententiæ sunt Gambarus *de offic. Legati, lib. 7. num. 122.* Lancellotti *in templo, lib. 2. cap. 2. de Cardinalibus, §. 3.* Borgasius *de irregular. part. 6. num. 4.* Cephalus *lib. 1. conf. 1. num. 50. usque ad 52.* Marquetanus *de comm. tom. 1. part. 1. cap. 1. & 2. de commiss. appellationis num. 153.* Gryfaldus *in decis. fidei catholica, verbo Cardinales, obiect. 9.* Decianus *responsor. lib. 1. quæst. 2. cap. 2. art. 2. n. 30.* & est communis opinio ab omnibus recepta.

- 40 Sed quidquid sit, episcopi non sunt minoris dignitatis quàm Cardinales. Cephalus *ubi prox. num. 32.*
- 41 et nullo authoris patrocinio fretus audeam dicere, episcopatum Cardinalatu maiorem esse iure diuino, & probo sic. episcopatus iure diuino maior est presbyteratu. *c. in nouo 21. dist. Soto in 4. sentent. dist. 34. quæst. 2. art. 2. col. 3. circa medium tom. 2.* Petrus Soto *in lection. de inst. Sacerdot. lect. 2. de officio omnium ordinum.* Coninck *de Sacram. titulo de sacrament. Ordin. disp. 20. dub. 4. num. 21. & 30.* Suarez *tom. 4. de penitent. disp. 29. sect. 1. num. 4.* Gryfald. *in decis. fidei, verbo Episcopus, obiect. 3.* Rodriguez *tom. 4. de sus obras, cap. 67. de Obispos, num. 20.* Barbosa *in pastorali, cap. 1. n. 26. fol. 19.*

Cardinales autem diximus supra de iure positiuo esse, & Pontificio, à Diuo Syluestro primò creatos, in generali Synodo post Constantini Imperatoris donationem celebrato. Nam antea licet multi Diaconi & Presbyteri fuissent, in vrbe Romana aliquas exemptiones aut priuilegia non habebant: adueniente verò Constantinia Mgni donatione, clericos in Romana ecclesia assistentes decorante: & cum ex tunc multitudo clericorum ad urbem concurrentium cresceret, vt dictis priuilegijs gaudere possint, ex quo confusio & perturbatio sequebatur; sanctus Syluester generalem Synodum congregauit, vbi diuino Spiritu inspirante, elegit ex omnibus Presbyteris & Diaconis illos, quos sibi magis idoneos visum fuit ad eum consolandum, & vt particulariter ecclesiæ Romanæ interuissent, sibi que & successoribus in Papatu fidelissimos, assiduos, & perpetuos socios in periculis & laboribus præberent: vt sicut gaudebant honore, fruenter laborarent. et hos esse principales inter omnes Presbyteros & Diaconos in vrbe habitantes voluit, & quòd illi tantum priuilegijs à Constantino concessis gauderent, non verò alij: & vt eorum consilio, & prudentia, Pontificem in gubernatione adiuuarent, & sic aliqui eorum positi fuerunt per ecclesias Romæ tamquam Curati, vt ibi opera charitatis exercerent.

Sequitur igitur ex Diaconis & Prebyteris fuisse electos, & sic communiter dicitur Cardinalatum nihil addere Presbyteratu, nisi paucissimam qualitatem: sicut Abbacia ad Monachatum ferè nullam seu paucissimam qualitatem addit. Andreas Siculus *de præstantia Cardin. quæst. 7. basil. prima partis, num. 2. & 4.* Sed si Card

Cardinalatus nihil Presbyteratui addat, & in totum eius locum obtineat, & sic antiquitus omnes Curati, & principales dignitates cuiuslibet Ecclesie Cardinales appellabantur. *Laudensis de Cardinalibus, quest. 1. §. Siculus de praestantia, part. 1. basilica 1. num. 25.* ibi olim autem principales Sacerdotes in quacumque Ecclesia dicebantur Cardinales. *Soto in 4. sentent. dist. 24. quest. 2. art. 4. col. 4. in fine*, & hodie Cardinales S. R. E. Presbyteri dicuntur, & Diaconi, & cum Presbyterorum ac Diaconorum locum obtineant, & sic hodie denominantur, sequitur euidenter fatendum, Cardinalatum quoad ordinem inferiorem esse Episcopatu: cum Episcopatus iure diuino maior sit Presbyteratu, non solum dignitate, sed ordinis potestate: vt *Coninck, ubi supra, dist. num. 30.*

46 Possè Papam Episcopum sine causa deponere, tenet *Selua de beneficiis p. 4. q. 8. n. 11.*

In contrariam sententiam est *Panormitan. in c. tua nobis fin. num. 12. & 13. de confirmat. utili vel inutili*: illis verbis: *Quemadmodum non licebat Petro aliquem à suo remouere Apostolatu sine causa, ita non licet Papæ sine causa Episcopum deponere: neque Episcopatum sine causa inuito Episcopo diuidere, c. multis 16. quest. 1. neque de vno Episcopatu ad alium, causa legitima cessante, & eo repugnante, transferre.*

48 Episcopus est Princeps Ecclesie, *c. Ecclesie Principes, 35. dist. c. quorum vice, 56. dist. c. si quis de maiori & obed.* *Siculus supra num. 13.* *Franciscus de Pauinis de offic. Capituli sede vacante, prelud. 6. num. 15.* *Soto in 4. sent. dist. 21. quest. 1. art. 4. col. 2.* *Syluester verbo Princeps, num. 1.* *Coninck*

ubi supra, & disp. 20. dub. 9. num. 88. *Zerola in prax. part. 2. verbo Episcopus, num. 13.* *Riccus in prax. decis. 599. num. 1.* *Suarez de legibus lib. 4. c. 4. num. 2.* *Lancellot. in templo, lib. 2. cap. 5. num. 6.* *Ioann. Garcia de nobilitate gloss. 48. §. 3. num. 15.* *Agia de exhibendis auxiliis fundam. 19.*

Est maior Imperatore, seu Rege. *49 Concilium Trid. de reform. sess. 1. & tanta differentia adest inter Episcopalem & Regiam dignitatem, quanta inter Solem & Lunam, c. solita de maiori & obedient. c. quoniam 18. dist. c. nullus 63. dist. c. quis dubitat. c. duo sunt, c. si Imperator. 96. dist.* *Cardin. Bellarm. in apologia pro responsione ad Iacobum Regem Anglia, cap. 4. de comparatione Regis & Cardinalis, in princ. Petrus à Monte de primatu Papa, summ. 4. in fine.* *Laudensis de Principibus, quest. 5. 17.* *Hugo de officio quatuor Prælator. summ. de quarto Prælato, vers. ex illa autem donatione. in pr. Casaneus in catal. part. 7. conf. 1. vers. sicut excellunt. Panormitan. in c. omnes & in c. solita. de maior. & ob. Petrus Gregorius syntagmat. part. 2. lib. 15. cap. 1. num. 10.* *Borgal. de irregularit. titulo an excomm. part. 6.* *Bouadilla in politica, lib. 2. cap. 17. num. 12.* *Guidus Bancirolus conf. 119. num. 33.*

Et est ordinarius sui Regis, si intra suam Diocesim Rex habitat. *50 Innocent. in c. quod super his de voto.* *Ioannes Lecier in tract. de primo genitura lib. 3. quest. 7. num. 7.* *Lancellot. num. 6.* *Guidus Bancirol. num. 23. & con. 178. num. 8. incipit, dum in humanis.*

Vnde euenit posse Regem aut Imperatorem sibi subditum, & super hoc non priuilegiatum excommunicare, *c. quoniam 18. dist. c. Valentinianus 63. dist. c. duo sunt, 96. dist. c. dilecto. de sententia excomm. lib. 6.* *Antonius Corseti de potestat. Regia. p. 4. num. 23.*

num. 23. Bertach. in tract. de Episcopis, part. 1. quarti libri, num. 18. & 19. & in tract. vectigalium, part. 1. num. 43. Laudens. de Principibus, quæst. 61. Azeuedo in l. 1. tit. 5. lib. 5. recopil. Bouadilla, Lancellott. Bancirol. ubi supra Ioannes Sebbastian. è Societate Iesu, in libro, de los bienes del Sacerdocio, in proæmio ad lectorem, ubi refert verba Constitutionis factæ in 8.

52 Synodo generali. capite 14. quæ est in hunc modum. Los Emperadores, y los Principes (dice la sacra Synodo,) que se tienen por piadosos, y Christianos, conofcan que los Obispos son sus iguales, porque así los Obispos los es. n reprehender de sus excessos, y ningun Obispo sise encontrare con los Principes se apee ni se ponga de rodillas de lante de ellos. Si alguno lo contrario biciere que de suspenfo por un anno y el Principe que lo tal consintiere, que de excomulgado por dos annos.

53 Ex qua inferes quanta debeatur à Regibus & Principibus Episcopis reuerentia: & quòd Reges & Principes debent episcopis subiacere, & eorum monita humiliter suscipere, reuerenter assurgere, caput inclinare, & venerabilem sedem iuxta se ad partem dexteram assignare, c. quis dubitet. cum sequentibus 96. dist. c. solita. de maior. & obedient. ibi: cum alij Reges & Principes episcopis suis sicut debent reuerenter assurgant, & eis iuxta se venerabilem sedem assignent. & ibi Panormitan. num. 7. Antonij Corseti ubi prox. Azeuedo in l. 1. tit. 4. lib. 6. recopilat. Leo in thesaur. part. 1. cap. 11. num. 26. Casaneus in catal. part. 4. conf. 25. & 28. Laudens. de dignitatib. quæst. 10. Lancellott. in templo, lib. 2. cap. 5. §. 4. num. 11.

54 Ita summo episcopo Christo Iesu hæc episcoporum veneratio placet, quòd in denegantes seuerè animad-

uertit: vt visum quando Imperator Valentinianus 11. ob importunas vxoris suæ preces, nolens reuereri episcopum Turnonensem Diuum Martinum, neque assurgere in eius aduentu, statim cum in præsentia Imperatoris comparuit, sella, & stratum mirabiliter fuit accensa, & tunc veste Imperiali combusta, ne & ipse combureretur, celeriter assurgens sanctissimo episcopo appropinquanti humiliter occurrit, & venerabilem iuxta se sedem assignauit. Refert Gregorius Turonensis in libro de miraculis Diui Martini.

55 Quod iuri consentaneum sit, probatur: quia Imperator, vel Rex, 56 cum à clarissimis salutatur personis, aliquantulum eis assurgere debet. l. cum salutat. c. de sentent. passis & restitutis, & ibi Gloss. verbo, precessit, id est, aliquantulum eis assurgens, & ibi Scribentes, Casaneus in catalog glor. mundi, part. 7. conf. 3. vers. 10. Angelus in d. l. cum salutat. ubi refert, quòd Imperator Carolus I V. propter Cardinalem de Colonna, circa quem nimis curialiter se gerebat, quotidie in eius aduentu assurgebat: referunt Felinus in rubrica de maior. & obed. num. 8. Siculus de præstant. Card. basilica 1. num. 40. Gratianus disceptat. cap. 284. num. 12. Boherius de auth. magni conf. part. 3. num. 49. Auiles in capit. prator. in proæm. Gloss. verbo salut y gracia, num. 4. Lancellottus in templo, lib. 1. cap. 1. §. 4. de off. cancellarij.

58 episcopus autem clarissimus est, vt testatur Baldus in l. ad similitudinem, c. de Episcopis & clericis. Geminian. in c. final. de sentent. & re iudicata, lib. 6. num. 9. ergo clarissimorum priuilegio gaudere debet. & tã à Regibus, quã ab Imperatoribus honorari, & reuereri, eodem modo & stylo seruato clarissimis competente.

59 et quia Regibus superiores sunt, valde increpantur ab Archidiacono in c. duo sunt. 96. dist. eo quod Imperatoris aut Regis osculantur manus, nisi Episcopi comites fuissent: nam ratione feudi, vel temporalitatis permittitur. Humada in l. 48. tit. 6. part. 1. gloss. 8.

60 Sed nihilominus suum Regem reuereri, ac venerari tenentur: nam ex lata significatione nostri Episcopi dicuntur Vassalli nostri Regis. Couatr. lib. 1. pract. cap. 4. num. 2. in fine.

Diximus enim qualiter Reges & Principes suos Episcopos honestare teneantur, qualiter verò Episcopi à subditi reuereri teneantur, sequitur explanandum. Et primò nota, quòd Episcopo proprio potius debet quis subuenire, reuereri ac benefacere, quàm suo Regi, vel alio Principi, seu Domino temporali. Surdus de alimentis. tom. 1. tit. 1. quest. 98.

62 Et quando ei scribit, debet appellare eum Patrem, & humiliter ac reuerenter subscribere. Gloss. in c. sto subiectus 95. dist. Panormitanus in c. quam graui. de crimine falsi.

63 Et coram eo genuflectere tenentur. Ceremonialis Episcoporum, lib. 1. cap. 2. ibi: & sibi occurrentes subditos, qui genuflectere debent, & in lib. 2. cap. 8. et facit quòd Principibus excelsis hæc genuflexionis reuerentia tribuitur. Ioan. de Platea in l. Decuriones. c. de silentiar. lib. 12. Ioann. de Montaigne de auctor. concil. part. tract. de ordine consistor. Regis, num. 48. Laudensis de Principibus, quest. 173. Casaneus in catal. part. 5. confid. 33. Lancellott. in templo. l. b. 1. cap. 1. §. 3. & §. 1. Auiles in capitula prator. glossa Acada vno de vos salud y gracia, num. 2. Quòd Episcopus sit Princeps sæcularis & temporalis. Agia de exhibendis auxili. fundam. 19.

& quòd excelsus sit, & habeat excelsum honoris fastigium. Rodeanus de simonia. cap. 18. num. 4. & maior Imperatore, seu Rege: vt supra, num. 4. probauimus. ergo coram eo genuflectere debent tam Principes quàm subditi, & magnam ei exhibere reuerentiam, vt consuluit Ioann. Cephalus tom. 1. lib. 1. conf. 1. num. 35.

Et circa istam Episcoporum reuerentiam inuigilare Reges tenentur, sicuti ipsi semper inuigilant pro Rege, Republica, & populo, semper orantes, & lachrymis ac pœnitentia à Deo impetrantes felices euentus: & sic quid mirum (dixit Iustinianus in auct. quomodo oporteat Episcopos, in pr. §. nos igitur. collat. 1.) quòd Reges & Principes multum curæ atque industriæ in eorum reuerentia, & reuerentia ponant. Ioannes Filescus de sacra Episcop. auctor. cap. 1. §. 2. fol. 4. vbi suorum Regum refert constitutionem: cuius verba: Episcopos & Sacerdotes, quibus omnis terra caput inclinat, per quos & nostrum pollet imperium, admodum honorare, & venerari omnes monemus.

S V M M A R I V M.

Episcopalis nominis, definitio. num. 1.

Episcopus quare dicitur speculator. num. 2.

Et quare superintendens num. 3.

In populo Romano qui dicebantur Episcopi. num. 4.

Qui apud Indos. num. 5.

Dicitur Episcopus Antistes. num. 6.

Et summus Sacerdos. num. 7.

Et summus Pontifex, & Pontifex maximus. num. 8.

- Quare dicatur summus Pontifex.* num. 9.
Et summus Sacerdos, ac summus Antistes dicebatur. num. 10.
Dicitur Cardinalis. num. 11.
Et Christus. num. 12.
Et habet locum Christi, & est eius Vicarius. num. 13.
Et Vicarius Dei. num. 14.
Et Vicarius Apostolorum. num. 15.
Et Vicarius Moysis. num. 16.
Repraesentat personam Dei. n. 17.
In Episcopo omnes Ordines sunt, & dicitur Propheta, & Euangelista. num. 18.
In terra gerit vices Dei. num. 19.
Est Legatus Dei. num. 20.
Episcopus duplicem refert imaginem. num. 21.
Ad quid gestent amiculum. n. 22.
Dicuntur Deus, Angelus, & Stella. num. 23.
Et oculus Dei. num. 24.
Thronus Dei. num. 25.
Fundamentum Ecclesiae. num. 26.
Prosperi Aquitani verba ponuntur. num. 27.
Est scutum fidei. num. 28.
Vas fidei. num. 29.
Lapis sanctuarij. num. 30.
Lux mundi, & sal terrae. num. 31.
Columma Ecclesiae. num. 32.
Pater Ecclesiae. num. 33.
Pastor Ecclesiae. num. 34.
Minister Dei. num. 35.
Doctor Ecclesiae. num. 36.
Prædicator Dei. num. 37.
Diuinus Præco. num. 38.
Caput suæ Diœcesis. num. 39.
Facit unum corpus cum suis Canonicis, sicut Papa cum Cardinalibus. num. 40.
Curatus suæ Diœcesis. num. 41.
Sponsus omnium Ecclesiarum suæ Episcopatus. n. 42.
Et Sol; & ibi duodecim singulares significationes ponuntur omnino videndæ. n. 43.
Oculus gregis. n. 44.
Habet officium nutricum. n. 45.
Quid faciunt impie Matres. num. 46.
Et canis. num. 47. 48.
Custos ciuitatis. num. 49.
Aries. num. 50.
Agricola. num. 51.
Aduocatus. num. 52.
Cor subditorum. num. 53.
Medicus animarum. num. 54.
Cælestis Dux. num. 55.
Dispensator Ecclesiae. num. 56.
Pater spiritualis, & Dominus subditorum. num. 57.
Pater & tutor pauperum: & an possit hereditatem pauperibus relictam eorum nomine adire. num. 58.
Vtrum possit appellare pro subditis. num. 59.
Matisconensis Concil. canon qualis. num. 60.
Prosperi Aquitani verba in Episcopalis dignitatis laudem referuntur. num. 61.